

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BLU-BACH15

Predefinert informasjon

Startdato:	28-12-2020 09:00	Termin:	2020 HØST
Sluttdato:	08-01-2021 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
SIS-kode:	203 BLU-BACH15 1 BOPPG 2020 HØST stord		
Intern sensor:	Bendik Sierra		

Deltaker

Navn:	Matilde Hustveit
Kandidatnr.:	126
HVL-id:	579232@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Mobbing i utemiljø
Antall ord *:	13974

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn: Elina, Anna Karina og Matilde
Gruppenummer: 12
Andre medlemmer i gruppen: Elina Garstad Nerheim, Anna Karina Mangersnes

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen på Vestlandet

Avdeling for lærerutdanning og kreative fag

Elina Garstad Nerheim

Anna Karina Mangersnes

Matilde Hustveit

Bacheloroppgave

Kan gode utemiljø være med å hindre mobbing i barnehagen?

Could good outdoor environments help prevent bullying within the kindergarten?

Barnehagelærerutdanning

2020

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket

JA NEI

Abstract / Engelsk sammendrag

Title: *Could good outdoor environments help prevent bullying within the kindergarten?*

Authors: Elina Garstad Nerheim, Anna Karina Mangersnes and Matilde Hustveit

Year: 2021

Pages: 46

Keywords: Outdoor environment, bullying and the role of the employees.

Summary:

In this bachelor's degree, we have studied how the outdoor environment could affect bullying in the kindergarten. We chose to do qualitative research in the groundwork for our study and collected our data material through interviews. We interviewed two kindergarten teachers, a daycare assistant and a group of children from one of the kindergartens. From the interviews we gathered information that consisted of different points of views and experiences. Alongside our theory this helped us understand some of what is really going on, both on the inside, but mainly in the outdoors of the kindergarten. From our research we came to a conclusion, that there may not be any right or wrong answers to our topic question. But to engage and care for the children, we can see from our research from both interviews and theory, that more adults together with outdoor environments consisting of nature could make it easier to prevent bullying.

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	5
1.1 PRESENTASJON OG AVGRENSING AV PROBLEMSTILLING	5
1.2 BEGREPSAVKLARING	6
1.2.1 Mobbing	6
1.2.2 Utemiljø	6
1.2.3 Voksenrollen	6
1.3 OPPGAVENS OPPBYGGING	7
2.0 TEORI	8
2.1 UTEMILJØ	8
2.1.1 Utemiljøet i barnehagen	8
2.1.2 Forskning om lek i uteområdet	9
2.1.3 Rammeplanen	9
2.1.4 Barnehagehverdagen ute	10
2.1.5 Barns motoriske utvikling	11
2.2 MOBBING	12
2.2.1 Barnehagens grunnlag for å stoppe mobbing	12
2.2.2 Konflikter og erting, hva leder til mobbing	12
2.2.3 Forventninger og krav til barnet som ertes	13
2.2.4 Forventninger og krav til barn som blir ertet	14
2.2.5 Mobbing	14
2.2.6 Mobbing blant barnehagebarn	15
2.2.7 Stans mobbingen og forebygg	15
2.2.8 Sosial kompetanse, som ressurs mot mobbing	16
2.3 VOKSENROLLEN	17
2.3.1 Barnehageloven og Rammeplanen	17
2.3.2 Konflikthåndtering - Handlingsplan	17
2.3.3 Ansvar og rollemodell	18
2.3.4 Foreldresamarbeid	19
3.0 METODE	20
3.1 VALG AV METODE	20
3.1.1 Kvantitativ eller kvalitativ data	21
3.2 INTERVJU	21
3.2.1 Hva er intervju	21
3.2.2 Intervjuspørsmål	22
3.2.3 Intervju med barn	23

3.3 REGISTRERING AV DATA.....	23
3.4 FORBEREDELSE TIL INTERVJU.....	24
3.5 ETISKE LINJER FOR FORSKNINGSPROSESSEN.....	25
3.6 METODEKRITIKK.....	26
4.0 PRESENTASJON AV FUNN	27
4.1 UTEMILJØ.....	28
4.2 MOBBING.....	29
4.3 VOKSENROLLEN	30
5.0 DRØFTING AV FUNN.....	31
5.1 UTEMILJØ.....	31
5.2 MOBBING.....	33
5.3 VOKSENROLLEN	34
5.4 MOBBING OG UTEMILJØ.....	35
6.0 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	36
7.0 LITTERATURLISTE	38
VEDLEGG 1 – INTERVJUGUIDE	41
VEDLEGG 2 - MAIL TIL BARNEHAGENE & SAMTYKKESKJEMA	43

1.0 Innledning

Denne bacheloroppgaven skal ta for seg temaene utemiljø, mobbing og voksenrollen i barnehagen. Utemiljø i barnehagen regnes i denne sammenheng som det inngjerdede området rundt barnehagebygget hvor barna leker. Innenfor barnehagen kan mobbing forklares som krenkelser mellom barn, som skjer over lenger tid, og når voksenrollen blir tatt opp, går det mest ut på de ansattes rolle som aktive og forebyggende voksne. Videre skal temaene løftes frem gjennom teori, intervju og drøfting. Det blir brukt en kvalitativ metode i oppgaven og vi som forskere har gjennomført intervjuer for å prøve å finne svar på problemstillingen. Det er ikke arbeidet frem mye teori og forskning rundt temaet mobbing i utemiljøet i barnehagen. For å finne svar og eventuelle løsninger til problemstillingen vil vi se på ulike teorier om hvor og hvorfor det oppstår mobbing i barnehagen. For å forstå hvorfor mobbing kan oppstå i utemiljøet må vi først se på hva et godt utemiljø er og hvordan barna blir påvirket av ulike utemiljøer. Deretter vil vi finne ut av hvordan utemiljøet i sammenheng med voksenrollen spiller inn i både hvorfor og hvordan mobbing oppstår. Gjennom intervjuene vil vi finne ut av hva de voksne mener er viktig i et utemiljø. Ut ifra dette skal vi prøve å forstå hva de selv tenker om oversikten de har ute og hvordan de arbeider med forebygging av mobbing. Sist, men ikke minst vil vi undersøke hva barna selv tenker om sitt utemiljø, hvor mobbingen oftest oppstår og hva de selv synes de voksne gjør for å forebygge mobbing i barnehagen.

1.1 Presentasjon og avgrensning av problemstilling

Problemstillingen vår for denne oppgaven er slik: Kan gode utemiljø være med å hindre mobbing i barnehagen?

For å finne svar på problemstillingen vil vi se på personalet sine holdninger, og forståelse av egen rolle for å forhindre mobbing under utetiden til barnehagen. Vi skal undersøke hvordan de voksne løser uenigheter, synlig mobbing og hvor godt overblikk og innsyn de egentlig har i utetiden. Vi ønsker å finne ut av hvor de voksne mener det er mest mobbing og konflikter, ute eller inne, og om barna er enige i dette. Vi vil også undersøke hva både barna og de voksne i barnehagen synes om sitt eget utemiljø. Dette vil vi gjøre gjennom intervju av flere ansatte fra barnehager i nærområdene våre. En pedagog, en barne- og ungdomsarbeider, en assistent og noen av de eldste barna i barnehagen. Barnehagen skal være med å fremme vennskap og fellesskap, og alle barna skal kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og være i

positivt samspill sammen med både andre barn og de voksne (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 23).

1.2 Begrepsavklaring

1.2.1 Mobbing

Mobbing er: “når en person eller gruppe gjentatte ganger over tid plager og trakasserer et offer” (Barne- og familiedepartementet, u.å., s. 6). Mobbing er et overgrep, et asymmetrisk maktforhold der den eller de som mobber har makten, og offeret nærmest blir maktesløst. Hos barn er mobbing gjerne vist gjennom at en ikke blir invitert med eller får være med i leken. Dette er en indirekte form for mobbing, og en må være oppmerksom for slik mobbing ettersom den er mindre synlig (Høiby & Trolle, 2012, s. 22). Går en ut ifra en forståelse der barns kompetanseutvikling er i en dynamisk utvikling mellom ytre og indre forutsetninger, blir mobbing da tolket i en forståelse av at barn som blir mobbet, eller barn som mobber alltid må sees i forhold den konteksten som de befinner seg i, og relasjonen til utføreren eller offeret (Lund et al., 2014, s. 9).

1.2.2 Utemiljø

Forskerne Thoren, Nordbø, Nordh og Ottesen beskriver i sin artikkel at et uteområde i grunn defineres av det som er tilgjengelig som bruksareal for barna. Det vil si bruttoarealet, med utgangspunkt i tomte, sett bort i fra bygninger, parkeringsplasser, sykkelskur og lignende. Et uteområde skal samtidig være tilgjengelig for nærmiljøet når institusjonen er stengt. Det skal være tilrettelagt for mange typer bruk, og ta hensyn til variasjonen til barnas alder.

Uteområdet skal både ivareta mange funksjoner som er konkrete og stedsavhengige, og det skal være klar til bruk slik som brukeren selv vil (Thoren, Nordbø, Nordh & Ottesen, 2019). Sandseter (2020) påpeker at det er stor enighet i at barnehagens fysiske miljø er en viktig faktor i barns læring og utvikling. Til det fysiske utemiljøet har en funnet ut at naturlekeplasser som består av trær og skog, med innslag av utstyr laget av naturlige materialer fører til mer aktiv, entusiastisk og utfordrende lek blant barn (Storli, 2020, s. 21).

1.2.3 Voksenrollen

Det å arbeide i barnehage betyr å alltid være i kontakt med mennesker både voksne og barn. De voksne i barnehagen skal i samarbeid med hjemmet, ivareta barnas behov for lek, omsorg og fremme danning og læring som et grunnlag for allsidig utvikling

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7). I barnehagen jobber en sammen som et team. Et team kan enkelt forklares som en gruppe mennesker med komplementære ferdigheter som bruker en felles tilnæringsmåter og samarbeider mot felles resultatmål (Aasen, 2018, s. 32). Et slikt team består av alle som jobber i en barnehage, pedagoger, assistenter og barne- og ungdomsarbeidere. Personalet i barnehagen står i et avhengighetsforhold til hverandre i arbeidet med barna og i forhold til de ulike aktivitetene som blir gjennomført i praksis.

Vi som studenter på barnehagelærerstudiet har mest kunnskap og innsikt i pedagogens rolle, naturligvis, og hvordan en som pedagogisk leder kan best lede et team eller da en avdeling/base. Pedagogisk ledelse bygger på den evnen lederen har til å skape gode relasjoner mellom alle som hører til i barnehagen, og klare å fremme et godt læringsmiljø både for personalet og barna (Aasen, 2018, s. 98). Den voksne skal sørge for at barna kjenner en trygghet i barnehagen og føler seg inkludert i et fellesskap. Det er viktig for barna å bli sett, og de skal vite at de voksne ser dem. De voksne skal være en støtte når barna trenger trøst, trygghet, hjelp eller motivasjon. Barn trenger voksne som utfordrer dem, legger til rette for medvirkning og voksne som stimulerer til læringsfremmende aktiviteter og lek. “Det er ikke snakk om enten eller, men både og” (Mæhlum, 2019).

1.3 Oppgavens oppbygging

Først i oppgaven vil det bli gjort rede for teorigrunnlaget i forhold til temaene som er valgt. Styringsdokument og rammeplanen vil også bli representert her, og deres retningslinjer og innhold bli knyttet til disse hovedbegrepene. Teorigrunnlaget er delt opp etter de ulike begrepene og temaene som er relevant til vår problemstilling, utemiljø, mobbing og voksenrollen. Etter teorien er beskrevet og forklart skal vi videre beskrive vårt valg av metode i forskningsarbeidet. Der skal vi begrunne hvorfor denne metoden passer best og hvordan dette innvirket i vår planlegging av innsamling av data. Her blir det gjort rede for både egne tanker om metodevalg, og mer teori til å støtte opp valgene vi har tatt. Etter utgreiing og forklaring av hvilken metode vi bruker og hvordan vi skal arbeide med datainnsamlingen vår, kommer det et sammendrag av funnene våre. Deretter vil vi drøfte funnene våre sammen med teorien vi har bygget oppgaven på. Til slutt vil vi prøve å komme til en konklusjon av funnene vi har gjort i forhold til problemstillingen, og oppsummere innholdet i oppgaven.

2.0 Teori

Teori er et av de mest sentrale begrepene i en forskningsprosess. Teori, på gresk *theoria*, defineres som “det å se på”, “betrakte” eller “granske” (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 25). Vi skal i denne delen av oppgaven bruke teori og forskning til å gjøre rede for de temaene som oppgaven bygges på. Det vil først bli gjort rede for begrepet utemiljø, hva er egentlig et utemiljø, hvordan bruker barna utemiljøet i barnehagen, og hvilken positiv effekt for barns utvikling har utemiljøet. Deretter gjør vi rede for begrepet mobbing. Hva er det i barnehagen som leder til mobbing, hvordan skal man som barn reagere på mobbing, både den som mobber og den som blir mobbet, og hvordan kan man forebygge mobbing i barnehagen. Til sist vil det bli gjort rede for voksenrollen. De viktigste elementene i hvordan en kan forebygge mobbing i barnehagen, og holde et høyt aktivitetsnivå ute og inkludere alle barna.

2.1 Utemiljø

2.1.1 Utemiljøet i barnehagen

Det å ferdes ute og arbeide med barnas eget forhold til naturen har en lang tradisjon i norsk og nordisk barnehagepedagogikk (Bae, 2018, s. 181). Utemiljøet i barnehagen har andre kvaliteter enn innemiljøet, om en sammenligner disse to ser en at utemiljøet har flere fordeler. Noen av tingene er: utemiljøet er lett tilgjengelig utenfor lokalene, større areal som gir mer varierende og allsidig kroppslig lek, en får førstehåndserfaring med vær, vind, planter og dyr, miljøet endrer seg etter årstidene, en får lov å leke med barn på tvers av alder osv. (Osnes, Skaug, Kaarby, 2015, s. 180). Stephenson (2002) har studert sammenhengen mellom det fysiske inne og utemiljøet i en barnehage i New Zealand. Hun kom frem til at utemiljøet la til rette for kroppslig lek og fysisk aktivitet, og innemiljøet la til rette for konstruksjonslek (Osnes et al., 2015, s. 178). Det kan være interessant å merke seg at når barn i fire til fem års alderen blir spurt om trivsel og medvirkning, kommer det fram at de fleste barna trives bedre ute enn inne i barnehagen. Dette er blant annet fordi ute får de bestemme mer hvor de vil være, og hva de skal leke. Barna har altså klare oppfatninger om at i utemiljøet får de mer rom for aktiv deltakelse (Bae, 2018, s. 197). Uteområdet i barnehagen skal dekke mange behov, det er en av de viktigste arenaer for å kunne gi barna varierte og allsidig bevegelseserfaring. De må få oppleve det å ha mulighet for å klatre under, klatre over, klatre opp i trær, henge og slenge, huske, ake og skli, hoppe, løpe, balansere, sykle, gjemme seg, både alene og sammen med andre (Osnes et al., 2015, s. 181).

2.1.2 Forskning om lek i uteområdet

Trond Løge Hagen er ansatt ved DMMH, *Dronning Mauds minne – høgskole for barnehagelærerutdanningen*, og publiserte i 2015 en forskningsrapport som tok for seg barns lek i uteområdet, sett i lys av utforming og de ansattes pedagogiske praksis. Målet var å kunne se hvordan barna tar i bruk uteområdet i barnehagen til lek. Resultatene viste at de apparatene som var installert på uteområdet ikke var av spesiell interesse, det som var kjekkest var det «tomme» uteområdet som de gjennom fantasien kunne skape til å bli hva enn de ville med elementer de fant ute (Hagen, 2019). Kine Halvorsen Thorén er forsker ved NMBU og landskapsarkitekt som har forsket på temaet om hvordan man skaper gode uteområder i barnehagen. For å skape god helse og trivsel i barnehagen kom hun frem til at et variert terreng, topografi og innslag av naturelementer er med på å bidra til lek, mangfoldig bruk, fysisk aktivitet og motorisk utvikling. Topografi er en stedsbeskrivelse, hvordan terrenget ser ut i et landområde (Ørstavik, 2020). Varierte åpne areal med gress eller asfalt bidrar til økt fysisk aktivitetsnivå. Lekeapparatene er også viktige, selv om de kanskje ikke blir brukt til det de er lagt til, så blir de mye brukt i rolleleken (Hagen, 2019).

Lek kan beskrives som kommunikasjon på flere plan. Wolf hevder at mennesker i samspill etablerer egne rammer for hva som er lek ved metakommunikative lekesignaler.

Metakommunikasjon kan forklares som et underliggende budskap som mennesker sender til hverandre med blikk, kroppslig eller vokalt (Wolf, 2014, s. 24). En må forstå lekens vesen som spontane prosesser, dette kan åpne for ny forståelse for det lekende samspillet (Wolf, 2014, s. 21). En annen artikkel viser også til at lekeapparatene ikke alltid er førstevalget til barna i uteområdet, også her vises det til at barna heller foretrekker varierte og uforutsigbare lekemiljø hvor de kan skape sin egen fantasilek. Det vises i tillegg til at de ansatte har stor påvirkning på barnas aktivitetsvalg og at utetiden bør planlegges, gjennomføres og evalueres på samme måte som aktivitetene inne (Sandgrind, 2020). Norske barnehager tilbringer mye tid ute hver dag, dette er også noe rammeplanen henviser til (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

2.1.3 Rammeplanen

I rammeplanen står det skrevet at: «Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33). Videre står det også at barnehagen skal være med å bidra til at barna får oppleve, utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske

lover (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33). Noe som er lettere å gjøre om utemiljøet er lagt opp til det. Under fagområdet *Kropp, bevegelse, mat og helse* står det at barnehagen skal være med å bidra til at barna opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, både inne og ute. Samt bidra til videreutvikling av motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 31).

2.1.4 Barnehagehverdagen ute

I Norge tilbringes store deler av barnehagehverdagen ute. Det er en gammel tro at barna sover best ute, samt leker best og får egne og gode erfaringer ute (Osnes et al., 2015, s. 204). I den sammenheng så var barneparkene fra 1950-tallet basert på at barna lekte ute året rundt, uansett vær og vind. Så en merker da at utelek har vært en stor del av barnehagehverdagen lenge. En gir barna et friluftsliv, dette er et fenomen som har utviklet seg i Norge de siste 150 årene (Osnes et al., 2015, s. 204). Osnes et al. mener det at barnehagen ut ifra planverket har en oppgave om å sosialisere alle barn inn i en friluftslivs tradisjon, dette er det flere grunner til. En grunn er at barna knytter seg mer til naturen, dette blir også nevnt i rammeplanen, i tillegg lærer de hvordan de selv kan bruke uteområdet som en god arena for lek og læring (Osnes et al., 2015, s. 211). Barna lærer for eksempel mye om dyr og planter ute i naturen, samt de får mye læring i motorikk da terrenget ikke er flatt slik det er inne (Osnes et al., 2015, s. 212).

I naturen er det, uansett årstid, noe å undre seg over, noe og oppleve og noe å undersøke. En kan gjerne si at naturen rett og slett er skapt for den som er liten og nysgjerrig. Grunnet flere samfunnsmessige grunner er det i dag barnehagen som har ansvar for områder som tidligere var hjemmets ansvar. Dette gjelder nok også for at barn skal bli kjent med naturen (Langholm, 2017, s. 51). Langholm (2017) hevder at det er bra for barns helse å være mye ute. Noen grunner til det, er at naturen er variert og er et sansestimulerende miljø, den innbyr til varierte bevegelser som er bra for barnas motoriske utvikling. Hun hevder også at i naturen får barn mange førstehåndserfaringer, det vil si egne erfaringer og opplevelser som barna kan lære av, som å første gang smake på gaukesyre, bygge fuglekasse eller lukte på blomster (Langholm, 2017, s. 54). Barn får også oppleve mestring på mange områder ute i naturen. En må mestre ulike hinder, som å hoppe ned fra en stor stein, mestring i å kjenne igjen ulike bær eller trær, eller det å mestre ulike ferdigheter, som å tenne et bål eller spikke en pinne. Når vi

vet at mestring har en positiv virkning på barns selvoppfatning, blir det en annen viktig begrunnelse for pedagogisk arbeid i naturen sammen med barn.

En annen positiv side ved å la barn oppleve naturen, er at vi kan gjøre dem bevisste til å ta vare på den naturen vi har, og lære dem om bærekraftig utvikling. Barna vil bli med å plukke søppel og ta vare på planter som trenger litt omsorg (Langholm, 2017, s. 55). Langholm hevder videre for at barn skal bli miljøbevisste, må en oppleve gode naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold. Sammen med kunnskapsrike voksne, gjennom undring og utforskning, kan barna lære mye om naturen og hvordan hjelpe å ta vare på den (Langholm, 2017, s. 79). Det ser også ut som det er mindre alvorlige konflikter og generelt færre uenigheter ute i naturen. En grunn kan være at i naturen er det nok kongler og pinner til alle, en annen grunn kan være at det er nok rom til at alle kan gjøre som de vil. En siste grunn kan også være at de utfordringene en møter på, hvordan komme over en stokk, eller hvordan få med seg store steiner til barnehagen igjen, får barna til å måtte samarbeide for å klare målet (Langholm, 2017, s. 59). «Barnehagelæreren kan legge til rette for naturopplevelsen, men det er barnet selv som må oppleve naturen» (Langholm, 2017, s. 51).

2.1.5 Barns motoriske utvikling

Det er mange faktorer som spiller inn for at et barn skal få bedre motoriske ferdigheter. Motorisk utvikling kan sees på som utvikling som skjer uten ytre påvirkning. Motorisk læring er både knyttet til øving og praktisering, det ser vi for eksempel fra barna klarer å åle seg bortover gulvet, til å komme seg opp på alle 4, til å krabbe. Både motorisk utvikling og motorisk læring sier noe om endringer over tid. Begrepet motorikk kan deles inn i grov- og finmotorikk. Der grovmotorikken defineres som bevegelser som blir utført av store muskelgrupper, og krever i liten grad av presisjon, det å gå, hoppe, kaste er gode eksempler på grovmotorikk. Finmotorikken kan på en annen side forklares som bevegelser av mindre muskelgrupper som krever stor grad av presisjon, tegning, legge puslespill, bevegelse av tær og tunge er alle ut ifra definisjonen finmotoriske bevegelser (Osnes et al., 2015, s. 119).

Som nevnt over så er naturen med på å hjelpe å utvikle motorikken til et barn. Definisjonen på motorikk er: "Bevegelse eller samspill mellom nerve og muskel" (Osnes et al., 2015, s. 115). Altså for at en bevegelse i kroppen skal skje må det være samspill mellom blant annet hjernen, nervesystemet og musklene. Studier viser at barn i natur barnehager har bedre motorikk enn andre barn, i tillegg til at barna var mye mer aktive ute enn inne. Når barna fikk

velge selv hva de ville gjøre kunne en lett se forskjell på de aktive barna og de som ikke er like aktive, de fant også ut at aktiviteten var høyere når barna var ute før lunsj. Selv om kanskje barnehagen har et helt fantastisk uteområde, hjelper ikke det om de voksne er passive, de voksne må være med på leken (Grønnestad, 2015).

2.2 Mobbing

2.2.1 Barnehagens grunnlag for å stoppe mobbing

I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (Kunnskapsdepartementet, 2017) står det: «Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på». Videre kan vi lese under fagområdet *Kommunikasjon, språk og tekst* at barna gjennom arbeid rundt dette fagområdet skal bidra til at barna uttrykker sine følelser, erfaringer og tanker på sine ulike måter. Det skal også bidra til at barna i barnehagen bruker språket til å skape relasjoner, til lek og til slutt som et redskap til å løse konflikter. I barnehageloven, under barnehagens formål og innhold, står det at barna i barnehagen skal få utfolde undring og utforskertrang og at de skal lære å ta vare på seg selv og hverandre. Barnehagen skal bidra til trivsel, glede, lek og læring og være et trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme likestilling og demokrati og motarbeide alle former for diskriminering (Barnehageloven, 2005, § 1).

2.2.2 Konflikter og erting, hva leder til mobbing

Konflikter er en normal del av livet og noe som oppstår i alle forskjellige fellesskap. Høiby og Trolle (2012) hevder at en konflikt gjerne kan defineres som en uenighet som oppstår på grunn av partenes motstridende interesser. Slike vanlige uenigheter er noe man kan lære barna å håndtere selv, gjerne om småting som “hvem hadde ballen” først. Men står det større følelser på spill og det er en situasjon om “hvem slo først” må de voksne være til stede. Begge parter skal i slike situasjoner bli lyttet til, og en skal deretter bli enige om en løsning sammen. Så om to barn har en konflikt er begge partene i konflikten likestilte, slik at i en konfliktsituasjon snakker man ikke om at noen er et offer (Høiby & Trolle, 2012, s. 23).

Videre forklarer Høiby og Trolle at vilkårlig erting eller konflikter ikke er mobbing, heller ikke enkelttilfeller av utestenging. Erting er ikke så ondskapsfullt og skjer ikke over tid slik som mobbing, men den kan likevel være sjenerende. De hevder at slik sjenerende erting ofte

er utgangspunktet for mobbing. Derfor er det viktig at pedagogene og personalet tydelig viser at en ikke tolererer erting, ulike gester, ord eller annet kroppsspråk som fører til at andre blir lei seg. De forklarer at en naturligvis ikke skal slutte med, eller trykke ned på, mer uskyldig lek og moro som er et uttrykk for livsglede, men en må lære barna at handlinger eller ord mot noen som blir lei seg eller opprørt ikke er greit. Selv om erting kan være kjærlig ment er det en uvane som gjør barn utrygge. Det blir sagt at blant små barn er erting mer utbredt enn mobbing (Høiby & Trolle, 2012, s. 21).

2.2.3 Forventninger og krav til barnet som erter

Barna som erter har ikke lært seg å respektere andre sine grenser, på grunn av dette utvikler ofte ertingen seg til mobbing. Høiby og Troller legger vekt på at her må pedagogen gripe inn så tidlig som mulig. Det er i slikt arbeid viktig å la barnet forstå at det er handlingene sine som må endre seg, det er ikke selve barnet en skal endre på, for det er ikke noe galt med barnet. En må hjelpe barnet til å lære hvordan man leker sammen med vennene sine uten å dominere eller overskride andres grenser. Her må en følge opp barnet tett, slik at en tydelig ser ulike situasjoner barnet kommer borti og er til stede for å oppmuntre barnet når det er sammen med andre uten å sjenere eller dominere situasjonen eller lekekameratene. Skal en arbeide slik, må en bygge på å ha gode og positive forventninger til barnet, og en må hele tiden huske på å anerkjenne barnet når det blir gjort fremskritt (Høiby & Trolle, 2012, s. 32).

I barnehagen skal barna som erter og mobber lære å:

- Stoppe når det blir sagt stopp
- Respektere andre barn
- Ta hensyn til andre barn
- Lytte til andre
- Vente på sin tur
- Overholde regler i leker og spill (ikke jukse!)
- Være uenig på en ordentlig måte
- Slutte å true andre barn og voksne
- Slutte å gi andre skylden

som voksen må en bruke den kunnskapen og tilknytningen vi har til barnet til å være en god støtte og virkelig anerkjenne barnets fremskritt. “Et barn som erter eller mobber, skal hjelpes” (Høiby & Trolle, 2012, s. 33).

2.2.4 Forventninger og krav til barn som blir ertet

Det er kommet frem til i flere undersøkelser at barn som blir ertet sannsynligvis vil bli ertet over lang tid, hvis ikke noen griper inn. Med dette risikerer ertingen å bli grovere og grovere og kan med dette utvikle seg til mobbing. Situasjonen til barnet blir karakterisert ut ifra at det ikke klarer å bryte seg ut av det onde mønsteret selv. Det er viktig å ha et personale som ser alle barna, og har tid til hver og en av dem. Om et barn, over tid, blir utsatt for negativ tilsnakk eller ekskludering, kan dette barnet ende opp med ødelagt selvfølelse og et negativt syn på seg selv. Derfor er det viktig for personalet å gripe inn raskt og gjøre dette hver eneste gang en ser tidlige tegn på fysisk eller psykisk mobbing. Et barn som blir utsatt for erting, begynnende mobbing eller mobbing skal vite at det kan komme rett til personalet for hjelp. Etter hvert skal barna også lære å gi beskjed å stå opp for seg selv, men om de ikke får stoppet mobbingen skal de få hjelp raskt (Høiby & Trolle, 2012, s. 34).

Barna skal lære hvordan de står opp for seg selv i barnehagen. Barn i barnehagen skal lære:

- å si: “Stopp! Jeg vil ikke!” - og vise det med ord og kroppsspråk
- at de har rett til å bli behandlet godt
- at det ikke er barnets egen skyld at det er blitt dårlig behandlet
- at det skal si ifra til en voksen hvis ertingen fortsetter

En skal her, som med barn som selv ertet, være oppmerksom på fremskrittene som barnet gjør. En må anerkjenne barnets stigende mot og nye ferdigheter med å samtale sammen med barnet (Høiby & Trolle, 2012, s. 35). Dette er med på å styrke barnets sosiale kompetanse, som vi kommer tilbake til senere.

2.2.5 Mobbing

Som en har lest tidligere i oppgaven utarter mobbing seg i de aller fleste tilfeller fra sjenert erting. Man snakker ikke om mobbing når barn plutselig blir irriterte og sure på hverandre, mobbing er langt mer alvorlig (Barne- og familiedepartementet, u.å., s. 4). “Mobbing blant småbarn kan forebygges ved at voksne er oppmerksomme på det enkelte barns trivsel og samværsmonster i barnegruppen. Mobbing i barnehagen kan stoppes av aktivt deltagende voksne som griper inn når det er nødvendig.” (Barne- og familiedepartementet, u.å., s. 4).

Mobbing kan være å true, si stygge ord, dytte og holde fast noen mot deres vilje.

Konsekvensen av slik utestenging er gjerne at barnet har vansker for å få seg venner og kan bli ensomt, og nettopp ensomme barn er mer utsatte for mobbing (Høiby & Trolle, 2012, s. 22).

2.2.6 Mobbing blant barnehagebarn

Den danske professoren Dorte Marie Søndergaard er kritisk til den dominerende definisjonen av ordet mobbing, da den legger vekt på barns sinne og intensjoner om å gjøre onde handlinger. Mennesket har et behov for å høre til og være en del av et fellesskap, Søndergaard mener at menneskets behov for nettopp å være en del av fellesskapet og føle en tilhørighet skaper en frykt. Denne frykten oppstår gjerne når en blir truet med utestenging eller redselen for å ikke høre til i fellesskapet og negative handlinger blir gjennomført. Mobbing i barnehagen handler om at små barn blir krenket for sin følelse av tilhørighet, slik at ut ifra Søndergaards bakgrunn og om en forstår mobbing som «sosiale prosesser på avveie» kan en begynne å leite etter en alternativ definisjon på mobbing blant barn i barnehage. Ut ifra dette har seniorforsker og familierapeut Anne Helgeland sammen med sitt team i «Hele barnet-hele løpet» laget en alternativ definisjon i forhold til mobbing i barnehagen: “Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet” (Helgeland, 2016).

Uansett hva mobbing i barnehagen blir definert som, er mobbing et overgrep, og ansvaret ligger ikke hos barna, men hos de voksne. De voksne i barnehagen skal sørge for at den stoppes, og det er med dette viktig at barnehagene tar tydelig avstand fra begynnende mobbing. En skal beskytte den som blir utsatt for begynnende mobbing, den som mobber må forstå at sjenerende erting eller mobbing ikke er akseptert og må stoppes med en gang (Høiby & Trolle, 2012, s. 31).

2.2.7 Stans mobbingen og forebygg

Det kan være vanskelig som pedagog og ansatt i barnehagen å danne seg et godt bilde av hva som rent faktisk foregår mellom barna. Det holder ikke å bare observere barna, og snakke med dem i grupper, en må bruke den individuelle samtalen som et redskap. Høiby og Trolle beskriver hvordan en med individuelle samtaler med barn oppnår en innsikt i hva barna faktisk vet, som kan virke skjult for de voksne. Hvert barn har en oppfatning om hvordan det er å være en del av barnegruppen. Hvem som skal ha en slik samtale med barna kan gjerne være pedagogen, men også andre fra personalgruppen. Den som gjennomfører samtalen må være noen som virkelig liker alle barna, og er interessert i hver og en av dem. Barnet skal merke en interessert og positiv voksen som gjennom holdningen til intervjueren skal føle seg akseptert. En kan finne ut av spørsmål som: “Har barnet venner, blir barnet ertet, vet barnet om noen andre barn som ikke har det bra og ertes barnet selv?” (Høiby & Trolle, 2012, s. 71).

Høiby og Troller kaller det pedagogiske personalet for nøkkelpersoner i forebygging av mobbing. Barn fra null til seks år er avhengige av de voksne som er rundt dem, og pedagogenes faglige og personlige kompetanse er avgjørende for om en lykkes med å sikre trivsel for alle i en barnegruppe (Høiby & Trolle, 2012, s. 43).

2.2.8 Sosial kompetanse, som ressurs mot mobbing

I rammeplanen står det; “Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22). Skal en få kunnskap om hvordan man skaper relasjoner og vise gjensidig respekt for menneskeverdet bør barna også ha en viss forståelse om sosial kompetanse og sosial mestring. Vedeler mener sosial kompetanse kan bli definert som effektivitet i sosial interaksjon. Effektivitet blir her forstått i bred betydning, som inkluderer individets egne sosiale behov. Det vil si at en har evne til å blant annet ta initiativ til interaksjon med andre, bygge vennskap og løse konflikter (Vedeler, 2007, s. 14).

Sosial kompetanse handler om hvordan en mestrer det å omgås med andre mennesker. Barnas sosiale kompetanse blir styrket av det å være i et inkluderende fellesskap, det å være i lek med andre barn og vennskap (Barne- og familiedepartementet, u.å., s. 6). Vedeler beskriver at i barnehagen er det mange forskjellige sosiale krav barna må reagere på. Hvis barna gjør noen feil innen dette, kan det med tid og med gjentatte feil videreutvikle seg til at barnet får lavere status og gjør muligheten for mobbing større. Et fellesskap med barn på samme alder krever både flere og andre typer sosiale ferdigheter enn det som trengs i relasjoner med voksne. Fra barna begynner med sosiale interaksjoner med hverandre, til en blir voksne, fortsetter prosessen med utvikling av den sosiale kompetansen. For at en skal nå sine sosiale mål og for å få oppfylt behovet for å delta i et sosialt fellesskap kreves det mye utprøving og etablering av flere og nye sosiale mestringsstrategier (Vedeler, 2007, s. 73). Denne utprøving inneholder partier av erting, tulling og det å trække feil. En lærer av sine feil, og det er slik man finner sine egne, andres og sosialt aksepterte grenser for hva som er god og dårlig oppførsel. Som tidligere nevnt skal barna i barnehagen lære seg og stå opp for seg selv, og gjennom anerkjennelse og skryt fra de ansatte få styrket både sitt mot og selvbilde. Den sosiale kompetansen er stadig i utvikling, og hvis en har en god sosial kompetanse, er det mindre muligheter for erting, utestenging og mobbing (Barne- og familiedepartementet, u.å., s. 6). Blant barn og voksne lykkes forebygging av mobbing først når alle forstår de grunnleggende

prinsippene, og den praksis som medfølger av disse prinsippene (Høyby & Trolle, 2012, s. 55).

2.3 Voksenrollen

2.3.1 Barnehageloven og Rammeplanen

«Barnehagen skal minst ha én ansatt per tre barn når barna er under tre år og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. Barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år» (Barnehageloven, 2005, §18). I rammeplanen står det; «Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19).

2.3.2 Konflikthåndtering - Handlingsplan

Selv om det er aktive og tydelige voksne på en avdeling i barnehagen, vil det fortsatt oppstå konflikter mellom barna. For at mobbing skal unngås må de voksne håndtere disse konfliktene på en god måte. For å lykkes med dette, kreves det bevissthet om oppdragelse og danning fra de voksne (Barne- og familiedepartementet, u.å., s.10). De må vite hvordan de skal hjelpe barna med å løse konfliktene på en måte som gjør at det er mindre sjanser for gjentakelser, på en måte hvor barna lærer noe av det. Som tidligere nevnt under teorien om mobbing ser en at en kan sette visse forventninger og krav, både til barna som mobber og til barna som blir mobbet. Disse forventningene er i hovedsak lagt opp til den voksnes rolle. Barna skal kunne forvente å alltid få hjelp av en voksen om det oppstår konflikter, erting eller mobbing, og de voksne skal bruke tid og ha tett oppfølging på barna det gjelder (Høyby & Trolle, 2012, s. 34) Dette er viktig for å skape best mulig miljø for barna i barnehagen.

Konflikter er ikke det samme som mobbing, men også som tidligere nevnt i oppgaven kan både erting og konflikter over tid bli til mobbing, om det ikke blir sett en tidlig stopper for. Gode konfliktløsningsstrategier blir regnet som et av de aller viktigste kriteriene til sosial kompetanse (Vedeler, 2007, s. 86). Det viktigste de voksne i barnehagen kan gjøre er å være gode forbilder for konfliktløsning. I alle barnehager vil det alltid oppstå konflikter mellom barn. Disse konfliktene er det de voksnes ansvar å hjelpe til å løse. De voksne har et ansvar om å vise at de bryr seg, og være forståelsesfulle for det barna føler og tenker i slike

omstendigheter (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 9). De voksne i barnehagen må være støttespillere for barna, og hjelpe dem med å håndtere følelser og lære dem hvordan man klarer å beherske dem, og hjelpe dem med å skille mellom rett og galt i slike konflikter (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 9).

Barna har også behov for erfaringer innen konflikthåndtering. Det er viktig at den voksne som observerer en konflikt, gir barna mulighet til å håndtere det på egen hånd før en griper inn. Hvis barna ikke klarer å løse konflikten på egen hånd, er det viktig at en voksen hjelper til. Det er viktig å være rettferdig og ikke dømmende ved konflikthåndtering mellom barna. Spørsmålet om hvordan en som voksen skal gripe inn må tas til vurdering. Om barna klarer å løse konflikter selv er det til det beste, men den voksne kan midlertidig være til støtte til å stimulere barna til å formulere seg tydelig, og dermed bidra til best mulig forståelse om hva konflikten handler om (Vedeler, 2007, s. 89). Barna trenger rettferdige voksne, som de vet at de kan stole på, og som behandler dem med respekt (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 9). Konflikter trenger nødvendigvis ikke være så negative, allerede Piaget (1932) fremhevet at konflikter i kameratgrupper kan være med å fremme sosial læring og utvikling, og ikke minst verdifull kognitiv læring og utvikling (Vedeler, 2007, s. 85).

2.3.3 Ansvar og rollemodell

I barnehagen er det de voksne som har ansvaret for barnas læring og utvikling. For at barna skal utvikle seg som omsorgsfulle, empatiske og vennlige individer, er det viktig med aktive og tydelige voksenroller i barnehagen. Hvis de voksne i barnehagen er passive sammen med barna, kan dette være med å skape kalde og ekskluderende miljøer, som kan være en påvirkning til at mobbing oppstår (Barne- og familiedepartementet, u.å., s.10). I barnehagen er det lett for noen barn å havne litt utenfor, å ha vansker med det sosiale samspillet sammen med andre barn. Dette kan føre til litt erting, og bygge seg opp til mobbing. For barn er det vanskelig å komme seg gjennom dette alene, de trenger hjelp av voksne til å både utfordre seg selv og til å bli inkludert sammen med de andre barna. Det er viktig de voksne ser disse barna, og hjelper dem på veien (Barne- og familiedepartementet, u.å., s.11). Når en jobber med småbarn er det viktig å tenke over hva man sier, ettersom små barn ofte tar det man sier bokstavelig. Selv om erting fra den voksne sitt perspektiv er kjærlig ment, kan barna bli utrygge, for å i stedet for å forholde seg til de voksnes ord, tvinges barna til å overveie hva som blir sagt, selv om de voksne mener det de sier (Høiby & Trolle, 2012, s. 20).

Hos alle mennesker er det ulike individuelle ressurser som hjelper best til å takle stressende forhold og problemer. Antonovsky (1996) har kommet med en modell som fokuserer på å fremme helse og positiv problemløsning. Modellen baserer seg på helhetstenkning av mennesket, det psykiske, somatiske og det sosiale aspektet (Vedeler, 2007, s. 19). Det somatiske aspektet handler om det kroppslige, alt som har med kroppen å gjøre (Kåss, 2020). En hovedidé i modellen og teorien til Antonovsky er begrepet *sense of coherence*, en kan gjerne oversette begrepet med “opplevelse av sammenheng og mening”. Hovedpoenget med modellen og ideen er at en kan bruke dette som redskap til å hjelpe barn i barnehagen. Hjelp til det å øve på sin sosiale kompetanse og få en god deltakelse i barnegruppa, en opplevelse av sammenheng og mening. Barnehagepersonalets oppgave blir ut ifra dette å hjelpe barna med å forstå deres rolle i ulike leker og samspill med andre barn. For at barn skal utvikle sin sosiale kompetanse og sine mestringsstrategier er det vesentlig at de får delta i lekegrupper med andre barn (Vedeler, 2007, s. 21). Det er de voksne som skal bidra til at barna mestrer dette på en positiv måte. Skal barna mestre den sosiale kompetansen som trengts, og fungere best mulig i barnegruppen må de voksne ikke bare observere og kartlegge problemene som barnet har, men også fokusere på barna sine mestringsstrategier. Både store og små overkommelser skal barna få skryt for, barna skal vite at de blir sett. En skal alltid arbeide med inkludering i barnehagen (Vedeler, 2007, s. 23).

Alle barn har behov for voksne som er til stede og som ser hver enkelt. Tilstedeværelsen fra de voksne i barnehagen har en stor påvirkning på barnas trivsel i barnehagen. Samspillet mellom barna og voksne har stor betydning for barnet (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 5). De voksne i barnehagen skal daglig vise at de behandler alle barn og voksne med respekt. De voksne skal vise at alle er verdifulle og at alle kan ha forskjellige meninger. Det er viktig at dette kommer frem og blir synliggjort i barnehagen helt fra begynnelsen av. De voksne er rollemodeller for barna, og må vise på gode måter hvordan vi behandler andre (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 5). Barn ser og lytter og får med seg det meste. Hvis en voksen glemmer seg litt ut, eller gjør en liten feil ved ordleggelse, kan barna ta dette med seg. Personalet i barnehagen må derfor alltid tenke over det en sier og hvordan en sier det, når barna er i nærheten (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 5).

2.3.4 Foreldresamarbeid

Hver barnehage skal ha et samarbeidsutvalg, også kjent som foreldreråd, som skal fremme foreldrenes felles interesser og bidra til at samarbeidet mellom foreldregruppen og

barnehagen danner et godt barnehagemiljø (Glaser, 2018, s. 60). Det er viktig å skape gode rutiner for dette samarbeidet, det bør bli tydeliggjort og skriftliggjort i størst mulig grad. Det er styreren og pedagogens ansvar å sørge for disse gode rutinene (Glaser, 2018, s. 81). Samarbeid mellom hjem og barnehage er veldig viktig, både for barnas trivsel, og for foreldres trygghet. Hvis det oppstår mobbing i barnehagen, er det ekstra viktig med et godt samarbeid mellom foreldre og barnehagen. Foreldre må bli involvert i barnehagens arbeid med å forebygge og stoppe mobbing som skjer i barnehagen. Hvis foreldre ser mobbing blant barna, er det viktig de melder i fra til barnehagen. For å få slutt på mobbing er det viktig barnehagen jobber sammen med foreldre, og lager en plan for hvordan man skal løse problemet (Foreldreutvalget for barnehager, 2019, s. 4).

Det er ikke bare de ansatte i barnehagen som har ansvaret for barnas trivsel og glede i barnehagen. Foreldre har også et ansvar når det kommer til barnas trivsel i barnehagen, og gi beskjed til personalet på avdelingen hvis de mistenker eller ser mobbing blant barna (Høiby & Trolle, 2012, s. 40). Det kan være nyttig med det en kaller kunnskaps- og erfaringsutveksling mellom fagpersonell og foreldre. Barnehagens ansatte kan ha stort utbytte av å lære av foreldrenes hverdagskunnskap og oppdragelse erfaringer rundt erting og konfliktløsning. Foreldrene kan på sin side få godt utbytte av fag- og profesjonskunnskapen som barnehageansatte har, til å lære barna sine hjemme (Glaser, 2018, s. 69).

3.0 Metode

Metode blir innen forskning forklart som: «en systematisk organisert måte å undersøke en årsakssammenheng på og/eller skaffe til veie kunnskapsdata, innsikt og forståelse på» (Bø & Helle, 2014, s. 190). En metode er et middel til å løse problemer, en fremgangsmåte for å komme frem til ny kunnskap. En må tenke over hvilken problemstilling en har før man velger metode, og vite hva man ønsker å få svar på. Det kan også beskrives som å følge en viss vei mot et mål, og vi som forskere blir utfordret til å beskrive denne veien og begrunne de valgene som blir tatt frem til mål (Dalland, 2012, s. 114).

3.1 Valg av metode

Metodevalget skal gå i tråd med problemstillingen, vi skal finne ut om gode utemiljø er med å hindre mobbing i barnehagen. (Løkken & Søbstad, 2013, s.37). Refleksjonene omkring valg av metode må komme tydelig frem. Disse valgene innebærer ofte å vurdere mellom det en ser

på som en ideell fremgangsmåte, og det som er praktisk gjennomførbart. En empirisk undersøkelse er å stille spørsmål til hvordan noe fungerer i virkeligheten. Empiri betyr kunnskap som bygges på erfaringer, og en gjør en empirisk undersøkelse om en velger å ha et kvantitativt intervju, og om en velger et kvalitativt intervju (Dalland, 2012). Til dette har vi valgt et intensivt design, der vi samler data fra et fåtall kilder og går mer i dybden. Dette skal vi gjøre gjennom et kvalitativt intervju. Vi vil intervju ansatte fra tre forskjellige barnehager, samt noen barn fra en av de samme barnehagene, hva de synes om sitt eget utemiljø og om de synes det er med å forhindre mobbing i barnehagen. (Busch, 2013, s. 52).

3.1.1 Kvantitativ eller kvalitativ data

Kvantitativ data, kvantitativ metode eller design gjør det lettere å samle inn mye data og håndtere store mengder data på en gang. For å kunne gjennomføre avanserte analyser blir det krevd klare, definerte og avgrensede teoretiske modeller. Kvantitative metoder gir mer generaliseringer, revisjon av teorier, bredde og en oversikt samtidig som nøyaktighet (Løkken & Søbstad, 2013, s. 37). Det er gjerne lettere å samle inn datamaterialet og analysere det i kvantitativ metode, spørreskjema er godt brukt innen denne metoden (Busch, 2013, s. 53).

Kvalitativ metode er best egnet til og brukt for refleksjon, ny innsikt og dybde (Løkken & Søbstad, 2013, s. 37). Kvalitativ data, kvalitativ metode gjør det lettere å gå i dybden for å studere komplekse problemstillinger. Det kan gi litt utfordringer når det kommer til å overføre resultatene til andre situasjoner, men gjelder godt til temaet en selv undersøker. Det er flere valgmuligheter til innsamling av data, men for det meste er det intervju som blir brukt, samt som observasjon og innsamling av dokumentdata (Busch, 2013, s. 57).

3.2 Intervju

3.2.1 Hva er intervju

Intervju er en viktig metode å beherske om en skal arbeide i en pedagogisk sammenheng. Et intervju er en utveksling av ulike erfaringer og synspunkter som utvikler ny kunnskap. Forskningsintervju handler som oftest om å hente inn beskrivelser fra intervjupersonens verden, som deretter skal beskrives og tolkes. Det er den språklige interaksjonen mellom menneskene som skaper kunnskapen (Løkken & Søbstad, 2013, s. 104). Kvalitativt intervju er en fleksibel og ofte brukt metode for å samle inn kvalitativ data. Ved denne metoden får en

inn gode og detaljerte beskrivelser, som også gir informanten en komfortabel opplevelse (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 77).

Ordet intervju er i Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, byttet ut med ordet samtale. En ser at under planlegging i barnehagen står det at: “Planleggingen må baseres på kunnskap om barns trivsel og allsidige utvikling, individuelt og i gruppe. Den skal baseres på observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtaler med barn og foreldre” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37). Planleggingen i barnehagen skal bidra til progresjon og kontinuitet for både enkeltbarn og barnegrupper, og for å best vite hvordan barna har det må en gjerne legge opp til barnesamtaler, barneintervju (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

3.2.2 Intervjuspørsmål

Spørsmålene i et intervju blir avgjort av problemstillingen, men det finnes mange typer spørsmål en kan stille. Kunnskapsspørsmål, spørsmål om holdninger og verdier og bakgrunnsspørsmål er noen spørsmålkategorier en gjerne bruker i et intervju (Løkken og Søbstad, 2013, s. 110). Til alle intervjuer må en også tenke over tidsperspektivet og hva som skal belyses, er det fortiden, nåtiden eller fremtiden vi vil vite noe om. Vi stiller i hovedsak spørsmål fra nåtiden, for å få innblikk i hvordan det er i barnehagene i dag. Rekkefølgen på spørsmålene er ikke likegyldig, det finnes ingen fasit på hvordan en skal sette opp intervjuspørsmålene, men en må tenke gjennom hva som er mest gunstig for intervjuets forløp (Løkken og Søbstad, 2013, s. 111). Vi startet med å stille åpne og enkle spørsmål, som gradvis gikk over til mer personlige spørsmål etter hvert. Vi har satt sammen intervjuspørsmålene våre av spørsmål som rommer hovedpunktene i problemstillingen vår, utemiljø og mobbing, samtidig som vi har lagt til spørsmål rundt den viktige voksenrollen. Siden intervjuene og datainnsamlingen skal være helt anonym bruker vi ikke bakgrunnsspørsmål.

Til barne-intervjuet skrev vi om på spørsmålene slik at de ble litt lettere å forstå og ikke var for lange. Vi skrev andre ordforklaringer i parentes av ord som “utemiljø”, slik at om det var et ukjent ord, kunne vi kalle det for “lekemiljø ute”. Der ordet “lek” er noe de er godt kjente med fra før og da lettere relaterer til spørsmålet. Vi kortet også ned på mengden spørsmål, ettersom barn er veldig aktive og gjerne synes det er litt kjedelig å sitte i ro å svare på intervjuspørsmål over lang tid.

3.2.3 Intervju med barn

Det finnes en generell skepsis til det å intervju barn, det stilles spesielle krav til barneintervju og man må forholde seg til andre sider enn ved et voksen-intervju. Argumenter for bruk av barneintervju kan være at barneintervju kan korrigere våre anklager som voksne om hva barna føler og tenker om ulike situasjoner. Elisabeth Doverborg-Østberg har sammen med Ingrid Pramling Samuelsson skrevet en metodikk om hvordan man kan intervju barn. Der kommer det frem at vi som voksne trenger å få vite noe om hvordan verden fortøner seg ut ifra barna sitt perspektiv. Når det kommer til spørsmålene en kan bruke i et barneintervju, kan en gå ut ifra alle de tidligere nevnte spørsmålene, men noe man må tenke over er når det kommer til tidsperspektiv. Ved spørsmål om fortid, nåtid og framtid vil gjerne barna ha litt vanskeligheter når det kommer til å svare på spørsmål om fremtiden, da de ikke helt har forstått hva tid egentlig er (Løkken og Søbstad, 2013, s. 111). I barneintervju er det jo barnas perspektiv og deres subjektivitet vi vil ha tak i, som kan gi oss mange underlige svar. Barn har sans for det absurde og liker og snu opp ned på ting. Det betyr at en må forvente å møte både rim, motsatte svar og nonsense ord i dialog med barna. Da må vi som voksne tenke at det som kan virke litt meningsløst for oss er logiske svar for dem, ut ifra hva de har erfart og hva de tenker om situasjonen de er i (Løkken & Søbstad, 2013, s. 117).

Vi valgte å intervju barn fordi vi ønsker deres syn på hva de syntes om utemiljø og mobbing ettersom det er en del av deres hverdag. Når en arbeider med barn er det avgjørende hvilket perspektiv en bruker, tradisjonelt sett er det som oftest voksenperspektivet som blir brukt. Dette kan være forståelig, men ettersom vi vil se nærmere på mobbing i utemiljøet i barnehagen er det kun mulig å få et fullt perspektiv av saken om man bruker barneperspektivet. Skal man forklare begrepet barneperspektiv så kan man si at en ser verden gjennom barnas øyne, det er en voksen konstruksjon fordi barna kan ikke bruke dette perspektivet selv, ettersom de allerede er i det (Løkken & Søbstad, 2013, s. 20). Vi tenker det blir veldig spennende å se forskjellen på de voksnes perspektiv og barnas perspektiv, til de ulike spørsmålene.

3.3 Registrering av data

Hoveddelen ved et intervju er å registrere data. Det å registrere intervjudata handler om at en skal få tak i intervjupersonens perspektiv så saklig og fullstendig som en kan. Ved intervjuet skal vi få samle informasjon og forstå intervjupersonens dagligliv i barnehagen, sett ut ifra

deres perspektiv (Løkken og Søbstad, 2013). I forhold til retningslinjene til personvern fra NSD (Norsk senter for forskningsdata), så er ikke et prosjekt meldepliktig så lenge all informasjon, gjennom hele prosjektet, blir behandlet anonymt (NSD personverntjenester, 2019). Vi skal bruke notater under intervjuene, for å få med aktuelle sitater og nøkkelord som informantene forteller om. Notatene skal bare brukes under intervjuet og til å skrive inn viktige og interessante funn i oppgaven. Intervjupersonen skal få informasjon om hvorfor vi tar notater, og skal få mulighet til å si stopp når som helst om det er noe personlig den vil fortelle. Etter intervjuet skal notatene brukes til å gå grundig gjennom intervjuet, aktuelle sitater vi vil bruke i vår drøfting av funn skal bli gitt til intervjupersonen i papirform og de skal få en sjanse til å godkjenne bruk av sitatene. Ved godkjent bacheloroppgave vil vi umiddelbart slette notatene.

3.4 Forberedelse til intervju

Vi visste tidlig at intervju spørsmålene skulle ta utgangspunkt i temaene som involverer seg i problemstillingen vår, utemiljø, mobbing, og voksenrollen. Ut ifra dette startet vi med å lage en intervjuguide. En intervjuguide kan gjerne sees på som en ramme for intervjuet, her skriver en ned tema og skriver inn spørsmålene en har tenkt å bruke. En intervjuguide kan egne seg godt til gruppeintervju, noe vi skal ha med en liten gruppe barn (Løkken & Søbstad, 2013, s. 109). Intervjuguiden vår ligger som et vedlegg nederst i oppgaven, den involverer hva vi må ta hensyn til i forhold til informasjon til intervjupersonene, hvilke opplysninger vi kan samle inn og intervju spørsmålene. En enkel og oversiktlig guide som var til god hjelp da vi skulle lage samtykkeskjema som vi leverte ut til intervjupersonene og foreldrene til barna vi skulle intervju.

Da vi skulle finne ut hvilke barnehager vi ønsket å finne intervjupersonene våre i, måtte vi ta hensyn til flere ting. Etersom vi skriver bacheloroppgave midt i et pandemiutbrudd, av viruset Covid - 19, var det mange forholdsregler å ta stilling til. Vi måtte ta hensyn til å unngå reise på tvers av kommuner (innlandsreiser), smittevernregler og det å møtes og ha fysiske intervju (Norsk helseinformatikk, 2020). Vi er tre studenter som bor i tre forskjellige kommuner, og det er kommet flere anbefalinger om å holde seg til sin hjemkommune. En av oss ville intervju en pedagogisk leder, fra en tidligere praksisbarnehage. Den barnehagen er plassert i en annen kommune og dette ble derfor vanskelig. Vi har da, grunnet Covid - 19,

valgt ut intervjuobjekter som vi kjenner fra før av, som er i samme nærområde. Vi skal holde avstand under intervjuet, for å redusere faren for smitte (Folkehelseinstituttet, 2020).

Vi har i samsvar med smittevernregler og Covid- 19 gode argumenter for å intervjuere personer fra de barnehagene vi har valgt ut. Informantene våre holder til i nærområdet på Vestlandet. Vi har godt kjennskap til de vi skal intervjuere, noe vi ser på som positivt spesielt da barna må føle seg trygge, det hjelper barna slik at det er lettere for dem å fortelle ut fra sitt perspektiv (Løkken & Søbstad, 2013, s.120). Både på grunn av Covid-19 og kvaliteten på selve intervjuet. Med det tenker vi at en er mer komfortabel, en har mindre nerver og villig til å åpne seg mer.

3.5 Ethiske linjer for forskningsprosessen

Dalland (2012) hevder at ved å gjennomføre en undersøkelse, i denne sammenheng et intervju, påtar en seg et ansvar både overfor institusjonen, enkeltpersonen og samfunnet (Dalland, 2012, s. 109). Ethiske linjer en må ha i orden og tenkt over før en intervjuer er å samle inn samtykke fra informantene, som ble gjennomført ved avkrysning, grunnet anonymitet. I samtykkeskjema de fikk utlevert på forhånd ble det forklart hva intervjupersonen hadde rett til under intervjuet, og forklart at vi som intervjuere har taushetsplikt. Ingen av spørsmålene skulle være førende, slik at intervjupersonene svarte oppriktig og ikke følte seg nødt til å gi oss de svar vi gjerne kunne ønsket oss. Det skal gjennom taushetsplikten og anonymiteten ikke gå an å kjenne igjen noen av informantene eller barnehagene som var involvert i intervjuene, slik at ingen av dem kan bli stilt i dårlig lys. Og til funnene vi finner skal vi reflektere kritisk og være objektive til det som har blitt sagt.

For å få gode og reflekterte svar på problemstillingen vår, valgte vi å intervjuere både faglige og erfarne personer som jobber i barnehage. Intervjupersonene våre har kunnskap om både utemiljø og mobbing i barnehagen. Disse menneskene har gjerne også ulike meninger, fra helt forskjellige erfaringer, noe som er bra med tanke på at vi vil få frem nettopp de ulike erfaringer deres å prøve å trekke en konklusjon ut ifra dette. Hadde alle intervjupersonene hatt samme erfaringer og bakgrunn ville vi mest sannsynlig fått like svar, og ikke noen linjer å trekke sammen eller data å sammenligne. For at oppgaven vår skal gi et best mulig svar på problemstillingen, velger vi å intervjuere disse personene, slik det kan gi oss et bedre innblikk i

det vi ønsker å finne ut av. Det er ingen fasitsvar på problemstillingen vår, som gjør det enda mer spennende å se hvilke erfaringer og meninger informantene våre har om temaet.

Reliabilitet handler om hvorfor en kan stole på informasjonen som er i denne oppgaven. Hvorfor dette er en oppgave med pålitelig informasjon er fordi teorien som er brukt er bekreftet fra flere pålitelige kilder, og begrepene utemiljø, mobbing og voksenrollen sammen viser til mye forskning. Dalland (2012) minner oss på at “selv om data i utgangspunktet er relevante, må de også være samlet inn på en slik måte at de er pålitelige.” (Dalland, 2012, s. 120). Til intervjuene har vi kun intervjuet barnehageansatte som nå jobber i barnehager, og barna går også nå i barnehagen. De har fått spørsmålene på forhånd slik at de har kunnet forberedt seg på hva de tenker og mener om de forskjellige spørsmålene. En feilkilde kan likevel være om spørsmålene er riktig oppfattet, og da om vi som intervjuere har forstått svaret slik informanten mener det. Det ble gjort godt forarbeid til intervjuene og da vi utførte dem satt vi personlig sammen med informantene. Dette gjorde det lettere å tolke og se ansiktsuttrykket og kroppsspråket deres da de svarte. En kan da lettere se og forstå at svarene vi får, i tillegg til at de viser til situasjoner de selv har opplevd, gjerne gjennom flere år med erfaring (Dalland, 2012, s. 121).

3.6 Metodekritikk

Feilkilder ved intervju kan først og fremst være knyttet til intervjuereffekten. Det vil si at svarene kan påvirkes av at det er en intervjuer som stiller dem. Dette gjelder gjerne mest når intervjupersonene er barn. Intervju kan også være problematiske når en snakker om sensitive tema, i vårt intervju er det ingen personlige spørsmål om intervjupersonen, men temaer som mobbing kan likevel være sensitivt for flere å snakke om, kanskje spesielt for barna. Det er mye som skal være på plass til å ha et intervju, en skal planlegge, være til stede i intervjusituasjonen, en skal transkribere og ikke minst analysere hva en har funnet ut (Løkken & Søbstad, 2013, s. 121).

Alle intervjuene gikk veldig bra, og ble holdt under grensen på 60. minutter som stod avklart i samtykkeskjemaet. Vi satt alle i et stille rom, enten hjemme hos informanten selv, med god avstand, eller i barnehagen der informanten jobber. Det ene intervjuet gikk ikke helt etter planen, da personen som egentlig skulle intervjues trakk seg, som selvfølgelig var helt lov, uten å måtte oppgi noen grunn. Heldigvis vi klarte å finne en ny intervjuperson på kort varsel.

Denne informanten jobber ikke i barnehage nå, men har jobbet flere år som barnehagelærer. Vi var alle enige i at å ha et tredje voksen-intervju var noe vi ønsket. Selv om informanten ikke jobber i barnehage akkurat nå, arbeider den med å ta flere eksamener innen barnehagelæreryrket, vi syntes da at kunnskapen til informanten ble like relevant som de informantene som nå arbeider i barnehage.

Vi brukte notatblokken flittig, ettersom informantene var pratsomme og hadde mye tanker om hvert tema. Notatene ble brukt til å stille oppfølgings spørsmål eller komme på litt rett vei i intervjuet igjen. Alle informantene svarte engasjert, delte erfaringer og kom med gode utfylte svar. Vi arbeidet mye med intervju spørsmålene og hvordan et intervju bør foregå og følte oss godt forberedt til å ha intervjuer. Vi sitter igjen med en følelse av vellykkede og hyggelige intervjuer.

Barne-intervjuet hadde vi inne på et av deres lekerom. En ansatt på avdelingen spurte alle de eldste barna som var igjen inne om de ville være med på intervju, ettersom vi ikke hadde spurt etter et eksakt antall barn, men en liten gruppe. Det kom 7 barn som ville være med på intervjuet. Jeg forklarte kort hva et intervju er, hvorfor jeg skulle intervju dem og grunnen til at jeg skulle notere. Barna var interesserte og fokuserte til de første spørsmålene, kom med mange ulike og kjekke svar. Vi snakket også om alt mulig annet som barna kom på underveis, og hadde ingen hast med å få svar på spørsmålene, ettersom barn gjerne knytter sammen ord og erfaringer på en annen måte enn voksne, og svarer akkurat det de selv mener passer og er rett der og da. De svarte kort og presist på noen spørsmål, her var det enkelt å notere ned deres tanker, og etter spørsmålet gikk det rett over til lek eller andre temaer. Andre spørsmål fikk i gang gode samtaler, og det ble lange, litt kronglete, men morsomme svar og notater. Til de to siste spørsmålene virket flere barn litt slitne og ufokuserte av å sitte i ro og svare på spørsmål. Det var 2 barn som heller ville gå og leke, som de selvfølgelig fikk lov til. De barna som ble igjen var også i gang med lek slik at de to siste spørsmålene gikk jeg litt fortere gjennom, slik at barna skulle få lov å gå å leke. De var veldig flinke og spennende å intervju, og barna fikk mye skryt og takker etterpå da vi var ferdige, det syntes de var både stas og litt morsomt ettersom jeg håndhilste med dem og fjaset til en høytidelig stemme og sa tusen takk for hjelpen.

4.0 Presentasjon av funn

Her presenterer vi funnene fra intervjuene våre, der intervjuobjektene består av tre voksne

informanter som arbeider og har arbeidet i barnehage og en gruppe barn som går i barnehagen. Vi ønsker å dele presentasjonen av funnene inn i tre hoveddeler, utemiljø, mobbing og voksenrollen, ettersom det er de tre hovedtemaene vi har tatt utgangspunkt i, igjennom hele oppgaven.

4.1 Utemiljø

De første fire spørsmålene handlet om utemiljøet i barnehagen. Da informantene hørte ordet utemiljø var de alle enige om at det bør være et variert terreng, at de bruker naturen, har god plass ute, får utfordre den motoriske utviklingen og at det innbyr til lek og fysisk aktivitet. Disse begrepene går også igjen når informantene skal forklare hva et godt utemiljø er. Fra barne- intervjuet ble de spurt hva de tenkte når de hørte ordet ute, da svarte samtlige barn; de ble glade, å sove, huske på huskestativ, hoppe på trampolinen, være i sandkassen, karusell, å rutsje og spise frokost.

Barnehagelæreren og pedagogen var begge enige om at mobbing var enklere å oppdage inne, ettersom de er tettere i samspill med barna inne. Assistenten så ikke noe forskjell på dette, med utgangspunkt i den barnegruppen som er der nå. Alle var derimot enige at mobbing oppstår i begge miljø, både inne og ute. Pedagogen og assistenten mente at mobbingen ute kan oppdages som mer fysisk, da en ser tydeligere at barn springer fra hverandre, kaster leker, holder hverandre utenfor og kroppsspråk som viser at andre ikke får være med i leken. Pedagogen mente at inne er det et tettere samspill, hvor det da blir enklere å føle seg utenfor. Assistenten synes generelt at mobbing var vanskeligere å oppdage inne, for da var barna spredt i ulike rom og en så ikke hvordan situasjonen artet seg.

Barnehagelæreren hadde erfaring med både et godt og et dårlig utemiljø. De gikk fra å ha et utemiljø med lekeapparater og en bakke, til å lage en naturlekeplass rett utenfor barnehagen. Dette fikk barna være med på å forme, og de ansatte merket flere endringer hos barna. De så mer mestring, samspillet ble bedre og de var veldig ivrige til å komme seg ut. Pedagogen har også erfaringer med både gode og dårlige utemiljø. Det dårlige utemiljøet hadde et lite utvalg av lekemuligheter, lite natur, et par lekeapparater og en sandkasse. De gode utemiljøene hadde mye natur, mange lekemuligheter, stor plass, et miljø som gav barna inspirasjon og utfordringer. Assistenten har også erfaring med å jobbe i flere barnehager, der hun mente at det ene utemiljøet var et dårlig utemiljø, og det andre et bedre utemiljø. Det var fordi den

første barnehagen var i nærheten av et vann, slik at det var høye gjerder rundt barnehagen og lite uteområde, mens det i den siste barnehagen er stort utemiljø med tilgang på mye natur. Barna ble spurt om de hadde et kjekt utemiljø, og dette svarte de ja til. De svarte med at de hadde kjekke lekeapparater, sykler, de fikk frisk luft, og av og til kom det snø.

4.2 Mobbing

Til barne-intervjuet spurte vi om hvor det var mest mobbing, ute eller inne, der flertallet av barna mente det var mest mobbing ute, da det ofte ble krangling om spader, bøtter og sykler, og det var mer skubbing og dytting ute. Da barna ble spurt om de visste hva mobbing er, ropte alle "JA" i kor, og det kom frem at dette er å rekke tunge, bite og klype. De syntes mobbing er mye verre en å erte noen, de sa "mobbing er kjempeslemt". Alle informantene var enig i at det å snakke med barn om mobbing ikke var vanskelig, pedagogen og barnehagelærer var enige om at de må ha åpen dialog med barna, reflektere sammen med dem uten å dømme og tenke på alderen på barna de skal ha samtale med. Pedagogen forklarte at det finnes bøker som omhandler temaet mobbing, som en kan lese sammen med barna å få gode refleksjoner sammen med dem. Dette er også noe en kan dra inn i en her og nå situasjon, slik at barna har noe å relatere seg til. Assistenten på en annen side sa at de nok snakket mest om dette temaet på førskolegruppene, der det er pedagogene som styrer. Men at assistenten selv ikke syntes det var vanskelig å snakke med barna om mobbing, og tok det opp i de situasjonene det oppstod.

Vi spurte informantene om barnas sosiale kompetanse har noe å si om det oppstår mobbing i barnehagen, dette var noe alle var enige om at hadde stor påvirkning til mobbing. Barna må ha empati og skjønne lekekodene, om et barn alltid ødelegger leken, vil ingen leke med dette barnet til slutt. Pedagogen sa at det å styrke selvbilde til barn kan være med å hjelpe slik at barnet unngår å bli en mobber eller et mobbeoffer. Assistenten sa for å hjelpe barn med å styrke den sosiale kompetansen må de lære seg å dele med andre.

Vi spurte også hva de gjorde når det oppstår mobbing, hvor tidlig de griper inn, og om de har en handlingsplan. Viss det er en form for mobbing som skjer over lenger tid, blir dette tatt opp med både barna og foreldre, og handlingsplan blir tatt i bruk. Assistenten forklarte at dette var pedagogenes arena, men drøfter dette sammen med dem under møter. Pedagogen var tydelig på at all mobbing som oppstår i barnehagen, var barnehagens oppgave å løse, men at foreldre

ble informert om hvordan fremgangsmåten og planen var, og at de kunne komme med innspill.

4.3 Voksenrollen

Da vi spurte informantene om hvordan voksenrollen spiller inn for å forhindre mobbing i barnehagen fikk vi til svar at det er viktig å være “på” og være delaktig i lek. Assistenten synes det å ta opp temaer som mobbing, vennskap, empati osv. i samlingsstunder ikke har særlig virkning, da dette blir glemt når samlingen er ferdig og at det heller bør bli tatt opp i her og nå situasjonen, og flettes inn i leken. Barnehagelæreren var veldig opptatt av at en både skal ta vare på barnet som blir mobbet og barnet som mobber, samt veilede de til å forstå at det ikke er greit. Pedagogen forklarte at det var viktig å snakke med barna om mangfold, at vi er forskjellige og verdien med å ha mangfold. De forklarte også det å sette seg inn i situasjonen fra en annen vinkel. Om det oppsto en situasjon, kunne den voksne forklare hvordan dette ble opplevd for den andre personen. Barna på sin side sa også klart ifra om at det er de voksne sin rolle å stoppe mobbing. De voksne kunne si “stopp”, og si at alle skal få bli med i leken, og de hjalp den som følte seg utenfor. Barna sa også at de noen ganger prøvde å hjelpe til selv, men at de oftest hentet en voksen.

Pedagogen og assistenten var enig om neste spørsmål, om de voksne var mest aktive inne eller ute. De mente de voksne var mest aktive inne, mens barnehagelæreren mente de voksne var mest aktive ute, men at det spørres litt på alderen til barnegruppen. Pedagogen var tydelig på at de jobbet mest med å være aktive ute, men på grunn av møter, samtaler og lignende ofte ble gjennomført da barna var ute, ble det mindre voksne ute som da heller måtte telle og observere, istedenfor å være delaktig i lek. Alle informantene er enige om at det å være ute er en stor del av barnehagehverdagen, barnehagelæreren sier at de har stort fokus på å få med alle ut, både store og små, minst en gang til dagen. Pedagogen forteller at de har fokus på at de voksne setter i gang lek ute, eller bygge videre på barnas lek, og at de er tilgjengelig for barna hvis de ønsker deg med inn i leken. De voksne blir ofte delt inn i ulike områder på uteområdet, slik at den som er på det bestemte området, har ansvaret for å sette i gang lek, eller bygge videre på lek der. Assistenten mener at for å få mer aktive voksne ute, må gjerne de voksne som liker å være ute få lov til dette. Barna på sin side mener at de voksne er mest aktive med i lek inne. Grunnen til dette er at ute skal de voksne bare telle barn og ha oversikt.

Og ellers er de der for å trøste å gi fart. Det kjekkeste de voksne gjorde ute, var å gi fart og ha ansiktsmaling.

Neste spørsmål handlet om hvordan barnehagen samarbeidet med foreldre hvis det oppstår mobbing i barnehagen. Alle var enig i at de kontaktet foreldre hvis det var noe som foregikk over lengre tid, men at barnehagen hadde ansvaret for å løse problemet. Pedagogen sa at det også kunne skje at hvis barnet ble mobbet for noe det ikke mestret godt, for eksempel motorikken, kunne dette være noe barnet burde øve på hjemme.

Det siste spørsmålet var hvilken rolle de ansatte har i barnas lek for å unngå konflikter, utestenging, erting og mobbing. Barnehagelæreren mente at det å være til stede hadde en del å si, helst være til stede ved å være en del av leken. Om det ikke går så bør en hvert fall være rundt barna og se om leken går greit. Pedagogen forklarte at når en voksen er delaktig i leken, er det viktig at de har antennene ute, stiller spørsmål rundt eventuelle konflikter, for å hjelpe dem til å finne ut hva som er greit og ikke. Det er ikke alltid barna er bevisste på at det de gjør ikke er greit, så derfor er det viktig at de voksne i barnehagen hjelper barna med dette. Assistenten på sin side forklarer at de voksne skal observere barna ute, og få fram hva som har skjedd i den konkrete situasjonen. Av og til når et barn ble utestengt, fikk det gjerne beskjed om å finne seg noen andre å leke med. Ellers skulle de voksne legge til rette for barna, slik at det blir mindre konflikter, for eksempel å ha leker der barn som er blitt utestengt blir integrert i leken igjen.

5.0 Drøfting av funn

Her skal vi drøfte funnene fra datainnsamlingen vår, før vi til slutt i oppgaven kommer med oppsummering og konklusjon. For å få bedre oversikt har vi delt det inn i de samme kapitlene som tidligere i teksten, utemiljø, mobbing og voksenrollen. Vi vil også koble kapitlene mobbing og utemiljø sammen i ett kapittel ettersom det er hovedtemaene i forskningsprosjektet. Voksenrollen knytter vi inn i alle kapitlene, grunnet de voksne har hovedansvar i å skape et godt utemiljø samtidig som de skal forebygge mobbing, og dette blir viktig å understreke i alle kapitlene.

5.1 Utemiljø

Når kan en egentlig kalle et utemiljø for et godt utemiljø og er dette noe som faktisk engasjerer barna til lek. Barnehagelæreren hadde på sin side erfaring med at barn som fikk

være med å forme sin egen naturlekeplass, ved bruk av fantasi og naturobjekter, hadde økt trivsel ute. Hagen (2019) på en annen side har forsket på barns lek i uteområdet. Det viste seg at lekeapparater ikke var spesielt interessant, det kjekkeste var åpne uteområde uten lekeapparater fordi der kunne de bruke fantasien (Hagen, 2019). Osnes (et al., 2015) hevder at et uteområde i barnehagen skal kunne gi barna varierte og allsidige bevegelseserfaringer (Osnes et al., 2015, s. 181). Informantene hadde samme oppfatning om hva et godt utemiljø burde inneholde, blant annet innslag av natur og et stort område som innbyr til lek og som utfordrer barna. Det at barna er spredt på et større område gir de voksne mindre oversikt over alle barna på en gang. Dette kan føre til at de ansatte ikke får med seg alt som skjer. Sandgrind (2020) mener at de ansatte i barnehagen har en stor påvirkning på barnas aktivitetsvalg og at utetiden bør planlegges, gjennomføres og evalueres på samme måte som inne-aktivitetene (Sandgrind, 2020). Selv om både inne-tiden og utetiden blir planlagt, gjennomført og evaluert kan det fortsatt oppstå konflikter i begge miljøer.

Det blir hevdet av Langholm (2017) at i naturen er det mindre alvorlige konflikter og generelt mindre uenigheter, grunnet større plass, flere leke-objekter fra naturen og mer samarbeid og samhold mellom barna (Langholm, 2017, s. 59). På en annen side mener pedagogen og assistenten at mobbing og konflikter ute oppdages som mer fysisk, for eksempel da ting kan bli kastet, og tydelig kroppsspråk som å springe vekk fra hverandre. Barnehagelæreren og pedagogen mener at mobbing er enklere å oppdage inne, ettersom barna er i tettere samspill. Assistenten på sin side synes det er vanskeligere å oppdage mobbingen inne grunnet barna ofte er spredt til forskjellige rom. Det er delte meninger om hvor aktive de voksne skal være ute sammen med barna, og hvordan de selv tolker det å være aktiv.

Barna forteller i intervjuet at når de er ute i barnehagen, er de voksne lite delaktig i lek, de går rundt og teller og har oversikt, og ellers trøster og gir fart på husken. Grønnestad (2015) mener at selv om uteområdet i barnehagen er bra, må de voksne fortsatt være delaktig i lek for å gi barna en trygg mestringsarena (Grønnestad, 2015). Pedagogen forklarte at ved utetiden er det ofte satt opp møter og samtaler, som fører til at det ble færre voksne ute. Dette kan igjen føre til at de få voksne som er ute, er nødt til å observere, telle og ha oversikt over alle barna, da kan det bli vanskeligere for de voksne å være delaktig i leken. Med aktive voksne mener vi det å være til stede og delaktig i leken sammen med barna. Pedagogen og assistenten var enige i at de voksne gjerne blir lite delaktige i leken når de er ute. Vi tolker at assistenten synes barna får for mye hjelp til å komme i gang med lek ute og synes de må lære seg å bruke

fantasien mer. Pedagogen på sin side mente de voksne skal være delaktige i lek, men dette blir gjerne vanskelig når det er få voksne ute som har andre oppgaver å gjennomføre. På en annen side mente barnehagelæreren at de var mest aktive ute, nettopp på grunn av at de må observere leken, telle barna og en må da jobbe hardere ute for å komme tett på barna. Uavhengig av de voksnes delaktighet i barnas lek, kan det fortsatt være en mulighet for at mobbing oppstår i begge miljøene.

5.2 Mobbing

Mobbing er mer ondskapsfullt og skjer over tid i motsetning til erting som bare er et engangstilfelle hevder Høiby og Trolle, da mobbing kan være å si stygge ord, dytte, holde fast noen mot deres vilje og å true (Høiby & Trolle, 2012, s. 22). Da vi hørte med barna om de visste hva mobbing var, bekreftet de alle at de visste hva det var. De definerte mobbing som å rekke tunge, bite og klype, de var tydelige på at mobbing var verre enn å erte noen, og at mobbing var kjempeslemt. Den danske professoren Søndergaard mener at mobbing i barnehagen ikke er ment som ondskapsfullt, men at det handler om at små barn blir krenket for sin følelse av tilhørighet (Helgeland, 2016). Pedagoger forklarer at mobbing blir definert som fysiske og psykiske plager over lenger tid, men sier videre at det er sjeldent at dette skjer i barnehagen. Den tydeligste formen for mobbing pedagoger har observert i praksis er kommentarer og utestenging, noe som oftest kan oppstå blant de eldste jentene. Assistenten mente også at det er med jentene en slik type mobbing ofte oppstår.

Ifølge Høiby og Trolle (2012) holder det ikke å bare observere barna å snakke med barna i grupper, men bruke den individuelle samtalen som hjelpeverktøy for å forebygge mobbing. Ved den individuelle samtalen kan man oppnå en innsikt i hva barna faktisk vet, som ofte kan virke skjult for de voksne (Høiby & Trolle, 2012, s. 71). Informantene var enige i at å samtale med barna om mobbing ikke var vanskelig, men viktig. Pedagoger og barnehagelæreren understreker at fremgangsmåten er viktig, en må prøve både å ha en åpen dialog og å reflektere sammen med barna uten å dømme dem. Assistenten mente at det å samtale med barn om mobbing var mest relevant for pedagogene, men tok det opp selv med barna om det var nødvendig i leke-situasjoner. Søndergaard hevdet at menneskets behov for å være en del av fellesskapet og føle en tilhørighet skaper en frykt. Og denne frykten oppstår gjerne når en blir truet med utestenging (Helgeland, 2016). Noen ganger når et barn ble utestengt fra lek,

fikk barnet beskjed om å finne seg andre lekekamerater, er dette da med på å godkjenne utestengingen som barna frykter.

Fra artikkelen *Mobbing i barnehagen*, blir det sagt at sosial kompetanse handler om hvordan en mestrer å være rundt andre mennesker, og om en har god sosial kompetanse er det mindre sannsynlig for utestenging, erting og mobbing (Barne- og familiedepartementet, u.å., s. 6). Alle informantene var enige om at sosial kompetanse hadde stor påvirkning til at mobbing oppstår i barnehagen. De hevder at barna må ha empatiske egenskaper og ha forståelse for lekekodene. Barna som gjentatte ganger ødelegger leken, vil over tid ikke bli inkludert av andre barn. Høiby og Trolle mener at forebygging av mobbing både blant barn og voksne, først lykkes når alle de grunnleggende prinsippene blir forstått, og praksisen som følger med (Høiby & Trolle, 2012, s. 55). Pedagogen mener at for å unngå å bli både en mobber og et mobbeoffer er det viktig å styrke selvbilde til barna. Men har voksenrollen egentlig en påvirkning på mobbingen i utemiljøet?

5.3 Voksenrollen

Erting og konflikter oppstår ifølge Vedeler (2007) stadig i barnehagen, men blir ikke beregnet som mobbing før det har skjedd over en lengre periode (Vedeler, 2007, s.86). Den voksnes rolle her blir å være et godt forbilde for konfliktløsning. Utdanningsdirektoratet mener det er de voksne sitt ansvar å hjelpe med å løse konfliktene (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 9). Alle informantene var enige i at det er viktig når en jobber i barnehage, at en alltid følger med og prøver å være delaktig i lek. Assistenten på sin side mente at temaer som mobbing, vennskap og empati ikke har noe særlig virkning om en tar det opp i samlingsstunder. Det burde heller bli tatt opp i her og nå situasjoner, og flettes inn i leken til barna. På en annen side mente pedagogen at en i samlingsstunder kunne bruke bøker som omhandlet temaet mobbing og få gode refleksjoner sammen med barna. En kunne da ta med videre det en snakket om i samlingen, og bruke det i lekesituasjoner. Vedeler (2007) mener også at barn trenger erfaringer fra å håndtere konflikter selv, om det passer seg kan de voksne gi barna muligheten til å håndtere konflikten selv, men være tilgjengelig om det trengts (Vedeler, 2007, s. 89).

Barna mente også at det helt klart er de voksne sitt ansvar å stoppe mobbing. De voksne kunne si: "stopp", og forklare at alle må få være med i leken. De voksne hjalp også om noen

følte seg utenfor. Barna forklarte også at de noen ganger prøvde å hjelpe til selv, men at de som regel endte med å måtte hente en voksen til situasjonen som hadde oppstått. Kan det på en side tyde på at det oppstår mer mobbing og krangling ute enn det de voksne er klar over, eller at det på en annen side viser til at barna savner voksentettheten og føler de krangler mer alene før det kommer voksne inn i situasjonen.

Barne- og familiedepartementet mener det er viktig at de voksne i barnehagen er aktive og tydelige i voksenrollen ettersom de har ansvar for barnas læring og utvikling. I barnehagen skal barna utvikle empatiske og vennlige sider ved seg selv, derfor trenger de gode rollemodeller, for å oppnå dette (Barne- og familiedepartementet, u.å., s. 10).

Barnehagelæreren sa at det å være til stede rundt barna har mye å si, for da ser en tydeligere hvordan barna i barnegruppa har det. Pedagogen forklarte når en voksen er delaktig i leken, er det viktig at en har antennene ute, for om det skulle oppstå en konflikt kan de da stille spørsmål til situasjonen. Det er ikke alltid barna selv forstår hva som er lov og ikke, derfor er det viktig at de voksne er der for å veilede dem. Assistenten sa at den voksnes rolle er å observere barna, noe som informantene mente er lettest å gjennomføre ute, da det er mer oversiktlig, fordi inne er barna spredt til forskjellige rom. Det kom også fram fra assistenten at det å legge til rette for barn i leken kan gjøre slik at det blir mindre konflikter og mobbing.

For at barn og foreldre skal både trives og være trygge i barnehagen forklarer foreldreutvalget for barnehager at er det viktig med et godt samarbeid mellom hjem og barnehage. Ved mobbing i barnehagen er det viktig at foreldre blir involvert og dette samarbeidet blir da enda viktigere (Foreldreutvalget for barnehager, 2019, s. 4). Til foreldresamarbeid i barnehagen, svarte informantene at de kontakter foreldrene om mobbingen foregår over lenger tid, men at barnehagen burde ha hovedansvaret for å løse problemet. Pedagogen mener at om et barn blir mobbet for noe det ikke mestrer godt, for eksempel motorikk, er dette noe som barnet bør kunne øve på hjemme.

5.4 Mobbing og utemiljø

Kan utemiljøet være en påvirkningsfaktor til forebygging av mobbing? Informantene våre var enige i at det er vanskeligere å ha oversikt over leken i uteområdet, da barna sprer seg utover et større område. Barna var tydelige på at de selv synes det er mest krangling i utetiden, da de krangler om leker og ofte må gå og hente voksne når mobbesituasjoner oppstår. Mobbingen

ute blir oppfattet som mer fysisk, med kasting, dytting og tydelig utestenging via kroppsspråk. Er mobbingen ute mer fysisk da grunnet de har større plass å utføre slike handlinger, eller fordi det ikke er nok voksne til å observere og stoppe slike situasjoner. Derimot er alle uteområder forskjellige, og vi kan se både ut ifra forskningen og intervjuene at hvis et uteområde har innslag av mye natur, stor plass eller har lekeapparater av naturmaterialer er det mindre konflikter, som da fører til mindre mobbing.

6.0 Oppsummering og konklusjon

I denne oppgaven har vi tatt for oss mobbing i utemiljøet i barnehagen, og prøvd å få svar på problemstillingen “kan gode utemiljø være med å hindre mobbing i barnehagen?”. Vi har prøvd å løse dette ved bruk av kvalitativ metode, gjennom intervju med nåværende og en tidligere ansatt fra barnehager med ulik fagkompetanse, en gruppe barn og sammenlignet dette med forskning.

Etter arbeid med denne oppgaven vil vi anta at det er mange deler som spiller inn om et utemiljø er med på å forhindre mobbing. Informantene hadde både like og ulike meninger og erfaringer. Alle er enige i hva et godt utemiljø bør inneholde av både terreng og apparater, der alle informantene har erfaringer med det de forklarer som gode og dårlige utemiljø.

Barnehagelæreren og pedagogen mener det er lettere å oppdage mobbing inne, hvor assistenten på sin side synes det er vanskeligere å oppdage mobbing inne. Barna var tydelige på at de voksne er minst aktive ute, grunnet i utetiden må de voksne holde oversikt og telle barn. Pedagogen og assistenten var enige i at det barna hevder her stemmer, men barnehagelæreren på sin side mener dette er grunnen til at de voksne er mest aktive ute.

Vi trodde før forskningsprosessen at det ville være mindre mobbing i utetiden til barnehagene ettersom barna har friere tøyler, mer område å bevege seg på og flere lekemuligheter. Det viste seg at vår hypotese hadde et grunnlag som ikke dekket alle aspektene til hva et utemiljø i en barnehage faktisk trenger. Selv om barna har mer rom og valgmuligheter i utemiljøet, trenger de fortsatt voksenkontakt, tilgjengelighet av de ansatte samt hjelp og støtte i ulike leke-situasjoner. Dette er vanskeligere å få ute da de voksne som tidligere nevnt må gå rundt å telle og holde oversikt. Dette er noe som kan gjøre at det blir vanskeligere for dem å oppdage mobbingen som faktisk foregår ute.

Dette gir oss grunn til å tenke at det er flere løsninger på problemstillingen, ettersom det er mye som skal klaffe i en travel barnehagehverdag. Utetiden kan bli nedprioritert grunnet ulike møter og mye observasjon, som hindrer de voksne fra å være i tett samspill med barna. Om vi skal nærme oss en konklusjon til problemstillingen vår, kommer vi frem til at det gjerne er viktig med åpne områder og mye naturinnslag i utemiljøet. En bør også finne en løsning som øker voksentettheten i utetiden, slik at de voksne både kan observere og telle barna, samtidig som en kan leke, vise omsorg og trygghet, i tillegg til å bidra med konfliktløsninger.

7.0 Litteraturliste

Aasen, W. (2018). *Teamledelse i barnehagen* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Askeland, G. A. (2006). Kritisk reflekterende – mer enn å reflektere og kritisere. *Nordisk*

sosialt arbeid, 2006 (26), 123-135. Hentet fra

https://www.idunn.no/nsa/2006/02/kritisk_reflekterende_mer_enn_a_reflektere_og_kritisere

Bae, B. (2018). *Politikk, lek og læring: barnehageliv fra mange kanter*. Bergen:

Fagbokforlaget.

Barnehageloven. (2005). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Hentet fra

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Barne- og familiedepartementet (u.å.). *Mobbing i barnehagen. Et hefte for deg som jobber i*

barnehagen [Brosjyre].

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0006/ddd/pdfv/210592-mobbing_skjerm_bokm.pdf

Busch, T. (2013). *Akademisk skriving: for bachelor- og masterstudenter..* Bergen:

Fagbokforlaget.

Bø, I. & Helle, L. (2014). *Pedagogisk ordbok: praktisk oppslagsverk i pedagogikk, psykologi*

og sosiologi (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Bøe, M. & Thoresen, M. (2017). *Å skape og studere endring: aksjonsforskning i barnehagen*

(2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*.

Oslo: Abstrakt forlaget.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Folkehelseinstituttet. (2020, 07, desember). Avstand og færre kontakter. Hentet fra

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta/avstand-kontakter/>

- Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS
- Grønnestad, K. S. (2015, 14. mai). Barn i naturbarnehager får bedre motorikk. Hentet fra <https://utdanningsforskning.no/artikler/barn-i--naturbarnehager-far-bedre-motorikk/>
- Hagen, L, T. (2019, 17. september). Hentet fra <http://www.skoleanlegg.utdanningsdirektoratet.no/artikkel/361/Lek-og-laring-i-uteområdet>
- Høyby, H. & Trolle, A. (2012). *Stopp ertingen: arbeid med inkluderende miljøer i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Kåss, E. (2020, 31. juli). Somatisk. Hentet fra <https://sml.snl.no/somatisk>
- Langholm, G. (Red.). (2017). *Forskerfrøboka* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Lund, I., Godtfredsen, M., Helgeland, A., Nome, D. Ø., Kovac, B. V., Cameron, D. L. (2015). Hele barnet, hele løpet; mobbing i barnehagen. 8-9. <http://www.forebygging.no/global/mobbing%20i%20barnehagen%20rapport.pdf>
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Mæhlum, V. (2019, 19. mars). Den viktige voksenrollen [Blogginlegg]. Hentet fra <https://www.nkfb.no/2019/03/19/den-viktige-voksenrollen/>
- Norsk helseinformatikk. (2020, 3. november). Covid- 19, nytt coronavirus. Hentet fra <https://nhi.no/sykdommer/infeksjoner/virusinfeksjoner/covid-19-nytt-coronavirus/>
- Norsk senter for forskningsdata. (2019). Hentet fra

<https://www.nsd.no/personverntjenester/oppslagsverk-for-personvern-i-forskning/hvordan-gjennomfore-et-prosjekt-uten-a-behandle-personopplysninger>

Osnes, H., Skaug, H. N. & Kaarby, E. K. M. (2015). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Storli, R. (Red.). (2020). *Barnehagens fysiske inne- og utemiljø – inspirasjon til lek*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Thorén, K. H., Nordbø, E. C. A., Nordh, H. & Ottesen, I. Ø. (2019). *Uteområder i barnehager og skoler: Rapport fra NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet*. (ISBN: 978-82-575-1659-8). Hentet fra

<https://www.nmbu.no/aktuelt/node/38636>

Utdanningsdirektoratet. (2018, 08. mars). Barns trivsel - voksnes ansvar. Hentet fra

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/>

Vedeler, L. (2007). *Sosial mestring i barnegrupper*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Wolf, D. K. (2014). *Små barns lek og samspill i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Ørstavik, E. (2020, 9. mars). Topografi. Hentet fra <https://snl.no/topografi>

Intervjuguide

Hva må avklares til intervjupersonen?

- Bakgrunnen for intervjuet
- Anonymisering
- Lov til å trekke seg når en vil, uten å måtte oppgi grunn
- Lov å avslutte intervju når en vil, uten å måtte oppgi grunn
- Opptak slettes etter oppgaven er godkjent
- En kan stoppe opptak når en vil
- Taushetsplikt - forvaltningsloven § 13

Informasjon om intervjuobjekt:

- Stilling i barnehagen
- Ikke kjønn, alder, erfaring m.m.

Ta med til intervjuet:

- Notatblokk m. skrivesaker, notater til eventuelle oppfølgingsspørsmål
- Lydopptaker / laste ned en App, slik at intervjuet ikke ligger lagret på mobiltelefon.

Hovedtema og spørsmål til voksen-intervju:

«Kan gode utemiljø være med å hindre mobbing i barnehagen?»

Hovedtema	Konkrete spørsmålsformuleringer
Utemiljø	1.Hva tenker du når du hører ordet utemiljø? 2.Når tenker du at man kan kalle utemiljøet i barnehagen for «et godt utemiljø»? 3.Har du noe erfaring med et godt og et dårlig uteområde og hvordan barna ble påvirket av det? 4. Merker dere noe forskjell på mobbing i utemiljøet og innemiljøet?
Mobbing	5. Hva legger du i uttrykket mobbing i barnehagen? 6. Hvor er det lettest å se, og stoppe mobbing, ute eller inne?

	7. Hva er det viktigste med voksenrollen som kan hjelpe å forhindre mobbing? 8. Har barns sosiale kompetanse noe å si om det er mobbing i barnehagen? 9. Synes du det er vanskelig å snakke med barn om mobbing?
Voksenrollen	10. Er dere ansatte mest aktive i leken ute eller inne? 11. Hvordan jobber dere ansatte med å være ute i barnehagen? 12. Hva gjør dere hvis det oppstår mobbing i barnehagen og hvor tidlig griper dere inn? Handlingsplan? 13. Hvordan samarbeider dere med foreldre hvis det oppstår mobbing? 14. Hva er deres rolle i barnas lek for å unngå konflikter, utestenging, erting og mobbing?

Hovedtema og spørsmål til barneintervju:

«Kan gode utemiljø være med å hindre mobbing i barnehagen?»

Hovedtema	Konkret spørsmålsformulering
Utemiljø	1. Hva tenker dere når dere hører ordene «ute og utemiljø»? 2. Synes dere at det er et kjekt utemiljø (lekemiljø) i barnehagen? 3. Hvor er det mest kringling, når dere er ute, eller inne i barnehagen?
Mobbing	4. Vet dere hva ordet mobbing betyr? 5. Hvem sin oppgave er det å stoppe mobbing i barnehagen? 6. Hva skal man gjøre om man ser noen som blir mobbet i barnehagen? 7. Synes dere det er litt vanskelig å snakke om mobbing, om hvem som mobber og hvem som blir mobbet?
Voksenrollen	8. Synes dere at de voksne i barnehagen er mest lekne og aktive ute eller inne i barnehagen? 9. Hva gjør de voksne i barnehagen for å lage et godt utemiljø (lekemiljø)? 10. Hvordan synes dere at de voksne hjelper de som blir utestengt, ertet eller mobbet?

Vedlegg 2 - Mail til barnehagene & Samtykkeskjema

Eksempel på mail til barnehager vi søker om lov til å intervju:

Hei.

Vi er tre studenter som går tredje og siste året på barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen på Vestlandet, avdeling Stord. Selv om det har vært, og fortsatt er et spesielt år grunnet Covid-19, er vi godt i gang med bachelorskrivingen. Temaet vi skriver om er mobbing og utemiljø, om et godt utemiljø kan være med på å hindre mobbing i barnehagen. For å få innsikt i de ansatte sine tanker rundt dette temaet har vi valgt å bruke intervju som metode.

Jeg (navn), søker i denne sammenheng om å få komme og intervju en “assistent og en liten gruppe av de eldste barna”, ved deres barnehage. Alle opplysninger knyttet til barnehagen, avdelinger og ansatte vil bli anonymisert, og intervjuet vil ikke bli gjengitt ordrett. Underveis i intervjuet vil det bli tatt notater slik at det kan bearbeides i ettertid, ingen andre får tilgang til notatene. Notatene vil bli makulert umiddelbart etter at oppgaven er godkjent. Som studenter er vi underlagt taushetsplikt i henhold til forvaltningsloven § 13.

Vi legger ved samtykkeskjema og samtykkeerklæring som vedlegg, som assistent og foreldre kan krysse av på, siden det skal være helt anonymt samler vi ikke inn underskrifter. I tillegg legger jeg ved intervju spørsmålene slik at den aktuelle intervjupersonen kan få forberede seg litt. Barne-spørsmålene er en forenklet utgave av de originale intervju spørsmålene og ligger ved i vedlegget med intervju spørsmål.

Mvh. Matilde Hustveit, Anna Karina Mangersnes og Elina Garstad Nerheim

Samtykkeskjema:

Deltakelse i forskningsprosjektet

«Kan gode utemiljø være med å hindre mobbing i barnehagen?»

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet vårt og hva din deltakelse vil innebære.

Målet med forskningsprosjektet

Problemstillingen vi skal forske på i vår bacheloroppgave er følgende: «Kan gode utemiljø være med å hindre mobbing i barnehagen?» Vi valgte denne problemstillingen fordi vi er nysgjerrige på hva mobbing i barnehagen innebærer, hvor og hvordan den oppstår, med utgangspunkt i om utemiljøet har en innvirkning på mengden mobbing i en barnehage.

Hvorfor får du spørsmål om å delta

Vi har valgt å intervju 3 personer fra 3 ulike barnehager, samtidig som vi skal intervju noen barn. Dette gjør vi ettersom vi kjenner disse personene både fra tidligere praksisperioder og privat. Grunnet pandemien som rammet oss i år, har vi valgt å intervju personer og barnehager vi allerede har hatt kontakt med, og der det ikke er tegn til smitte, og vi kan møtes så lenge smitteverns-reglene blir opprettholdt. Vi har hatt direkte kontakt med styrer via mail og sendt med informasjonsskriv om hva vi ønsker å forske på i vår bacheloroppgave.

Hva vil det si for deg å delta?

Deltakelse i undersøkelsen innebærer et intervju. Det individuelle intervjuet vil vare i maks 60 minutter. Det vil bli tatt notater under intervjuene. Fokuset vil være på din forståelse av mobbing og utemiljø i barnehagen, og hvordan barnehagen arbeider med disse temaene. Det vil ikke samles inn andre opplysninger eller kilder annet enn fra deltakeren selv.

Det er frivillig deltagelse

Det er frivillig å delta i prosjektet. Om du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å måtte oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negativ konsekvens for deg om du velger å trekke deg. Alle opplysninger vil også da bli slettet.

Hvordan vi bevarer og bruker dine opplysninger - personvern

Vi skal behandle opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. De som vil ha tilgang ved behandlingsansvarlig institusjon er vi som studenter, Matilde Hustveit, Elina Garstad Nerheim, Anna Karina Mangersnes og vår veileder, Bendik Sierra. Navn og gjenkjennbare opplysninger vil bli erstattet med koder. For eksempel: Barnehagelærer (BL) og Assistent (A), barn (B1), (B2) osv. Det er en av oss studenter som kommer til å gjennomføre intervjuet og som skal analysere og bearbeide datamaterialet. I bacheloroppgaven skal det ikke brukes navn eller kontaktopplysninger, vi skal heller ikke bruke noen ord i oppgaven som kan spores tilbake til deg eller til din barnehage.

Hva skjer med opplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet skal etter planen være ferdig den 08.01.21. Alle intervjuobjekt forblir anonyme og alt av innsamlede materiale slettes ved godkjent bachelor.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt muntlige samtykke til deltakelse i vårt forskningsprosjekt som er blitt forklart i dette informasjonsskrivet. Fra NSD sine sider har vi lest og forstått at et prosjekt som behandles helt anonymt gjennom hele forskningsprosessen ikke er meldepliktig. Til vårt forskningsprosjekt skal vi som tidligere nevnt bare bruke notater til intervjuene, og ikke innhente personlig informasjon eller underskrifter. Dette gjør at alt vi innhenter av informasjon bare gjøres via muntlig samtykke og avkrysning, og ingenting kan knyttes til deg som intervjuperson, eller knyttes til barnehagen du arbeider i.

Hvor kan du finne ut mer?

Har du spørsmål til forskningsprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Forskere og studenter ved Høgskolen på Vestlandet
Matilde Hustveit, på e-post: Matilde.h@hotmail.no. Anna Karina Mangersnes, på e-post: annak97@hotmail.com. Elina Garstad Nerheim, på e-post: elina@nerheim.nu
- Veileder for bacheloroppgaven
Bendik Sierra, på e-post: bendik.sierra@hvl.no
- NSD (Norsk senter for forskningsdata AS), på e-post: personverntjenester@nsd.no

Eller på tlf: +47 55 58 21 17

- Personvernombud HVL

Trine Anikken Larsen, på e-post: Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Med vennlig hilsen Matilde Hustveit, Anna Karina Mangersnes og Elina Garstad Nerheim

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om prosjektet Utemiljø og mobbing i barnehagen, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

Å delta i intervju

At alt av innsamlede materiale slettes/makuleres etter prosjektslutt,
til Bacheloren er godkjent.

Jeg samtykker til at Bacheloren kan publiseres ved oppnådd karakter A eller B:

Ja Nei